

DEN
SIDSTE
VINTER

GEFION FILM præsenterer:

DEN SIDSTE VINTER

Instruktion:
Edvin Tiemroth

Originalmanuskript og
drebog: P. C. Green -
C. C. Vassar - Jørgen
Roos og Basil Dawson
bearbejdet af
Karl Bjarnhof

Fotografi:
Ernst W. Kalinke

Musik: Sv. Erik Tarp
Indspilning: Danmarks
Radiosymfoniorkester
under ledelse af
Hans Peder Aase

Teknisk direktion: Anker

Dekorationer: Erik Aaes

Regi: Albert Watson

Make up: Lene Ravn

Tone: Henning Møller

Klip: Anker

Script: Trine Garde

Kamera: Kjeld Arnholtz
og Erik Overbye

Belysning: Ove Hansen

Kopi:
Nordisk Film Teknik

Optaget under vejledning
af dr. phil. Jørgen
Hæstrup - Lrs. Svend
Truelsen - Kaptajn
Grubbe-Gregersen og
kaptajn Bram-Larsen

Optaget i samarbejde
med Minerva Film A/S

Associate producer:
Bent Christensen

Produktionsledelse:
Werner Hedmann - Leif
Feilberg og Ole Mynter

Produceret af
Preben Philipsen Rialto Film

PERSONERNE:

Stephen Burton, engelsk faldskærmsmand
Tony Britton
Ahlbach, tysk oberleutnant *Dieter Eppler*
John Sørensen, læge *John Wittig*
Anne, hans kone *Birgitte Federer*
Erik Sørensen, lægens bror ... *Axel Strøbye*
Eva, hans kone *Lise Ringheim*
Gustav, mekaniker *Preben Kaas*
Nina, hans kæreste
Hanne Winther-Jørgensen
Klaus, landmand *Hugo Herrestrup*
Poul, lærer *Anker Taasti*
Peter, modstandsmand ... *Preben Neergaard*
Den fremmede, modstandsmand
Ernst Bruun Olsen
Niels Jacobsen, dansk faldskærmsmand
Jørgen Weel
En tysk Feldwebel *Egon Mohr*
En tysk Gefreiter *Walter Wilz*
1. tyske soldat *Schollmeyer*
Engelsk Colonel *Stanley van Beers*
1. krovært *Karl Johan Hviid*
En fuld mand *Gunnar Strømvad*
Andersen, bager *Mogens Hermansen*
2. krovært *Bent Bentzen*
Nina's far *Jacob Nielsen*
En anden tysk Gefreiter ... *Georg Philipp*
Desuden: Landsbyens folk, børn, musikere,
tyske soldater m. fl.

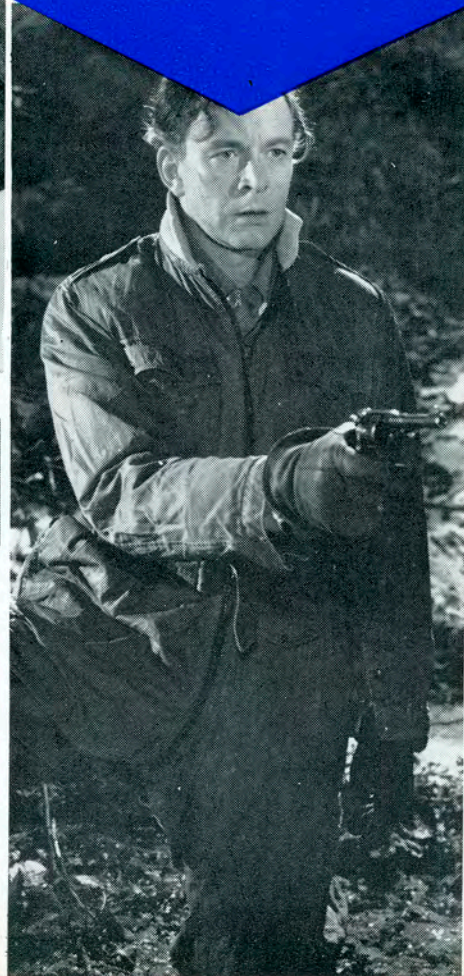

Professor Husfeldt skriver

Efter at have set filmen, som gjorde et meget stærkt indtryk på mig, vil jeg gerne udtale, at den i sin endelige udformning på betagende måde indfrier de forventninger, som man kunne nære til den efter manuskriptet. Iscenesætteren har ramt stemningen i det lille landsbysamfund og i modstandsgrupperne så ægte, at man fuldstændig lever med. Den kunstneriske udførelse af både hovedroller og biroller er præget af samme ægthed og troværdighed. Intet virker hult eller overdrevet. Sproget er rigtigt og replikkerne ofte så rammende, at man husker dem længe efter. Ligesom i manuskriptet fremstilles modstanderne ikke som helte og skurke, men som mennesker med forskellige forudsætninger, som derfor må handle, som de gør.

sign. E. Husfeldt,
professor, dr. med.

Jørgen Hæstrup skriver

Som historisk rådgiver under udarbejdelsen af filmen »Den sidste vinter« har jeg dels haft adgang til at gennemgå filmens drejebog grundigt, og dels har jeg efter filmens optagelse haft lejlighed til at danne mig et indtryk af filmens helhed, historisk og kunstnerisk.

Min opfattelse af filmen er herefter denne:

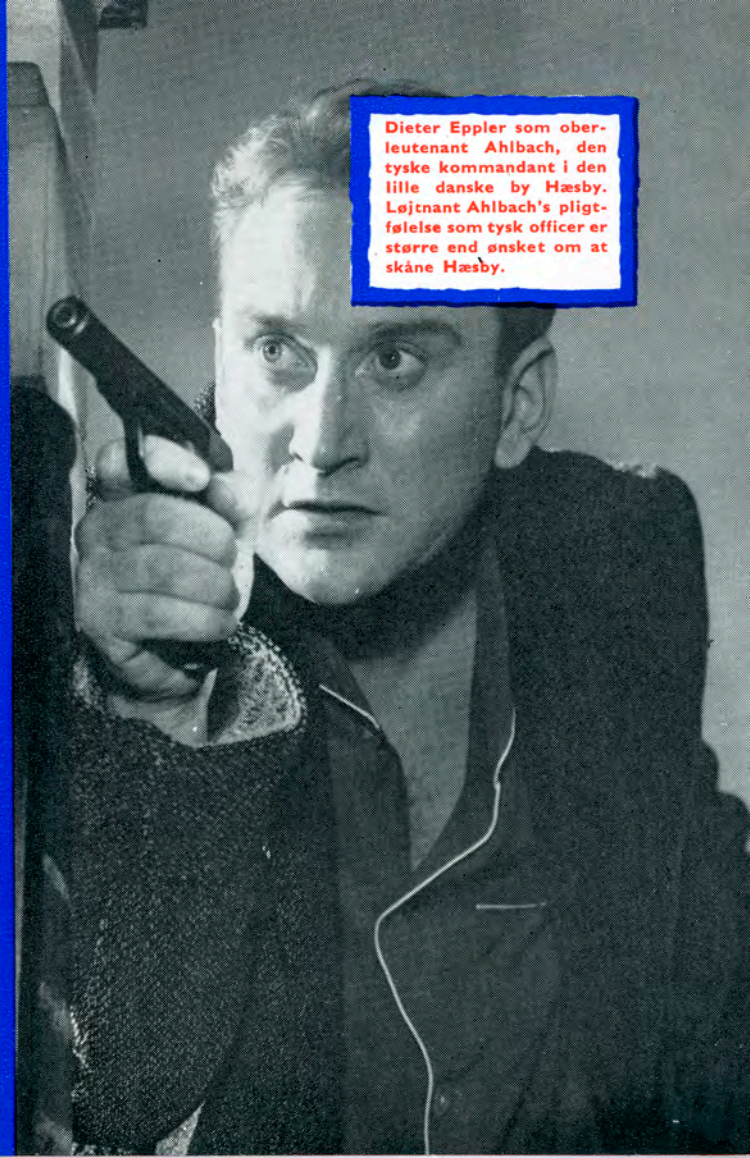
Filmen forekommer mig først og fremmest at være *sand* i den forstand, at den både med hensyn til handlingsforløb, med hensyn til det billede, den giver af tidens særlige atmosfære og problemstilling, giver et ægte og kunstnerisk meget værdifuldt billede af et lille landsbysamfund under besættelsen. Med hensyn til problemstilling afspejler det lille landsbysamfund ydermere ikke alene hele Danmark, men hele besættelsessituationen i Europa. Filmen bliver herved universel.

Dernæst og derfor er filmen *væsentlig*. Det problem, der behandles, er besættelsestidens og måske moderne tids centraleste: Det enkelte menneskes ansvarsfølelse i en situation, hvor han pludseligt tvinges til at træffe et valg og gøre det alene og selvstændigt.

Derigennem bliver filmen *menneskelig*, og dette bliver den så meget mere, som vægten i filmen kunstnerisk er lagt på det menneskelige, i skildringen af de »almindelige mennesker« og deres handlinger og følelser. Der er i denne film nærbilleder, der simpelthen synes at udtømme alle de muligheder, det levende billede har for at skildre mennesker i indre kamp.

Filmen har ikke på nogen måde pædagogisk sigte. Dens sigte er kunstnerisk. Men al god kunst er pædagogisk værdifuld. Denne film er pædagogisk værdifuld.

sign. Jørgen Hæstrup,
dr. phil.

Dieter Eppler som oberleutnant Ahlbach, den tyske kommandant i den lille danske by Hæsby. Løjtnant Ahlbach's pligtfølelse som tysk officer er større end ønsket om at skåne Hæsby.

TONY BRITTON

Tony Britton er måske en af de mest sympatiske britiske filmskuespillere i den unge generation. Han har - før han begyndte på film- og fjernsynsarbejde gjort hele den klassiske karriere indenfor britisk teaterliv.

I 1955 spillede han atter i London på New Theatre sammen med Gladys Cooper i »Night of the Ball«, i 1956 spillede han sammen

med Leslie Caron i »Gigi« på samme teater, og samtidig begyndte filmarbejdet for alvor at melde sig, idet han underskrev en kontrakt med British Lion Film, hvor han har haft hovedrollerne i »14 timers frist« med Eva Bartok og Peter Finch, »Heart of a Man« med Frankie Vaughan, »Råt for usødet« med Nadja Tiller og William Bendix, og »The Risk«.

DIETER EPPLER

Hans første engagement til festspillene i Heidenheim viste, at han havde valgt rigtigt. Bagefter fik han engagement på »Jungen Teater« (det nuværende »Kleinen Komödie«) og så skete det, at teaterdirektor Paul Hoffmann blev opmærksom på ham og hente ham til Württembergische Statstheater i Stuttgart.

JOHN WITTIG

John Wittig har gennemgået Teaterdirektorforeningens elevskole 1949-52 og blev derefter engageret som skuespiller ved Folketeatret, og fra februar 1956 knyttet til Det ny Teater. Desuden har han medvirket i mange radio- og fjernsynsudsendelser. Hans

Dieter Eppler har medvirket i en række hovedroller i både tyske og internationale film, »Die grünen Teufel von Monte Cassino«, »Kapitänleutnant Priens«, »Den nøgne og Satans« og sidst - umiddelbart før indspilningen af »Den sidste Vinter« - »Under ten Flags« med Charles Laughton og Van Heflin, en Paramount-Film.

filmarbejde vil kendes fra produktioner som »Hejrenæs«, »Adam og Eva«, »Der kom en dag«, »Bruden fra Dragstrup«, »Ung Legs«, »En kvinde er overflødig«, »Tre piger fra Jylland«. Foruden sit store talent som skuespiller er John Wittig en meget dygtig kunstmaler.

Handlingen i »Den sidste Vinter«

af Edvin Tiemroth

Danmark er gået ind i den tyske besættelses femte og sidste vinter. Modstandsbevægelsen bekæmper okkupationsmagten og saboterer den tyske krigsførelse. Tyskerne svarer med arrestationer, henrettelser og gidselmord.

I den afsidesliggende landsby, Hæsby, har besættelsens onde tid tilsyneladende kun sat ringe spor i hverdagens liv. Den lokale modstandsgruppe arbejder med våbenmodtagning og fordeling af illegale tryksager. Kommandanten for den lille tyske garnison, oberleutnant Ahlbach, som er blevet såret på Østfronten, ser gennem fingre med gruppens virksomhed. Han ønsker længst muligt at undgå ufred og Gestapos indblanding i byens affærer. Befolkningen viser fjendtlig passivitet eller ligegyldighed, enkelte fraterniserer og tjener penge på tyskerne. Byens læge, dr. Sørensen, bror til modstandsgruppens leder, Erik, indtager en strengt neu-

tral holdning, han ønsker at betragte den tyske officer ikke som fjende, men som menneske og patient.

En nat tvinger ugunstigt vejr R. A. F. til at sætte to faldskærmsagenter ned i nærheden af den lille by. Den ene omkommer ved faldet, den anden – en engelsk officer, major Burton, i livsvigtig mission – kommer til skade, holdes skjult af modstandsgruppen, men fanges af tyskerne, da de – efter at have fundet hans nedgravede faldskærm – sætter en energisk eftersøgning i gang.

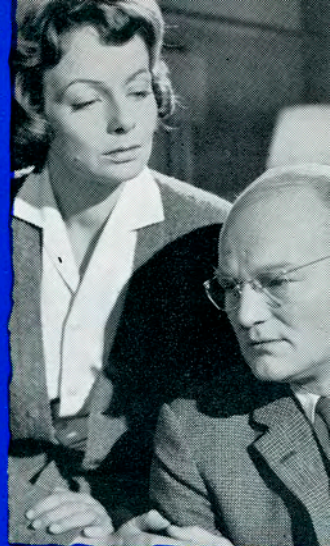
En modstandsmand fra København ankommer for sammen med gruppen at tilrettelægge en aktion mod skolen, hvor tyskerne er stationeret og holder englænderen fanget.

Doktoren forsøger at overtale kommandanten til at lade den syge englænder overføre til et dansk hospital (ingen af de andre tyskere ved endnu at manden er udlænding)

mod at den lokale gruppe forsvinder fra byen, men Ahlbach's pligtfølelse som tysk soldat er større end ønsket om at skåne Hæsby. Han rapporterer til Gestapo i København, som sender en vogn afsted, som en modstandsgruppe på vejen sprænger i luften, før den når Hæsby. Løjtnantens holdning tvinger doktoren til at tage standpunkt, og han slutter sig til broderens gruppe.

Mens landsbyen sover, tager fem sindige og stiltfærdige unge mænd afsked med deres hjem og deres kvinder og går til aktion.

Under den voldsomme ildkamp står doktoren, humanisten, den neutrale, pludselig ansigt til ansigt med den tyske officer og må skyde ham ned. Englænderen befries, men mange menneskeliv er gået tabt, Gestapo rykker ind. Krigens råhed og meningsløshed nåede også Hæsby – i denne sidste vinter.

Adolf Hitler, tysk øfører og rigskansler, død 1945.

von Falkenhorst, general, chef for besættelsestyrkerne i Norge, ansvarlig for tilføjesen til Førerbefalingen, der gengives nedenfor.

Hvilken ordre fulgte løjtnant Ahlbach?

Løjtnant Ahlbach taler i filmen med dr. Sørensen og siger, at det er »hans pligt« at indberette til Gestapo i København, at hans styrker har fanget en Special Air Service (SAS) faldskærmsofficer.

Hvorfor er det hans pligt? Hvilken ordre ligger til grund for den?

Den 18. oktober 1942 udstedte Adolf Hitler en »Führer-Befehl«, den såkaldte kommandoordre til de tre forsvarsgrenes overkommandoer samt den øverstkommanderende i Sydøsteuropa, i Vesteuropa og i Sydeuropa og endvidere til overkommandoen over 20. alpearmé, Panser-armé Afrika, SS-rigsføreren og chefen for SIPO.

Det hed i ordrens § 3:

»Hvis individuelle medlemmer af sådanne commandoer under virksomhed som sabotører, agenter o. s. v. på anden måde falder i værnemagtens hænder, skal de øjeblikkelig afleveres til SD. Det er på det strengeste forbudt, også som ren midlertidig forholdsregel, at holde dem under militær varetægt eller i krigsfangelejr.«

I § 6 hedder det:

»I tilfælde af ulydighed mod denne ordre vil jeg lade enhver kommanderende officer eller anden officer, som enten har forsømt at udføre sin pligt med hensyn til at instruere sit mandskab om denne ordre, eller som har handlet i strid med den, stille for en krigsret.«

Erwin Rommel, feltmarskal, chef for Afrika-korpsen, modstander af Hitler.

General von Falkenhorst knyttede denne anmærkning til loven om SAS (Special Air Service-folkene):

»Hvis en mand skånes med henblik på afhøring, må han ikke overleve sine kammerater mere end 24 timer.«

Ordren blev fulgt overalt undtagen i Nordafrika, hvor feltmarskal Erwin Rommel brændte ordren, og i Rusland, hvor generaloberst Guderian gjorde det samme med befalingen, der så helt brød med krigens sædvaner, og som også blev dømt ulovlig af krigsforbryderdomstolen i Nürnberg efter krigen.

Axel Strøbye

Det kongelige Teaters elevskole, har medvirket i »Jeppe på bjerget« og »Aladdin« på Skolescenen. Han har haft betydelige roller i høre- og fjernsynsspil, bl. a. i »Vintersolhverv« og sidst stor succes i »Fransk uden tårer«.

Preben Neergård

Det kongelige Teaters elevskole 1943-47, engageret til teatret, senere skuespiller og instruktør på privatteatre. Som skuespiller vil hans præstationer huskes fra film som bl. a. »De røde enge«, »Ditte Menneskebarn«, »Christinus Bergmann«.

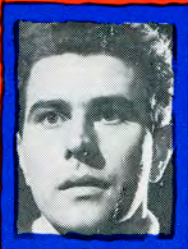

Birgitte Federspiel

Frederiksberg Teaters elevskole 1943-45. Derefter Odense Teater, og fra 1947 Folketeatret. I 1955 fik hun en Bodil for sin præstation i Kaj Munks »Ordet«, og i 1959 en Bodil for sin præstation i »En fremmed banker på«.

Anker Taasti

Det ny Teaters elevskole. Derefter Det ny Teater, bl. a. »Vejen til Rom« og »Det lille the-huse«. Engageret til »Den sidste vinters«.

Hugo Herrestrup

Elev på Odense Teater, Jacob i »Erasmus Montanus«. Stor rolle i »Vintersolhverv« og »Gulddåsen« i T.V., begge med Edvin Tiemroth som instruktør.

Lise Ringheim

Det kongelige Teaters elevskole, skuespillerinde ved teatret. Hun har bl. a. medvirket i »Vi som går køkkenvejens«, »Solstik«, »Et eventyr om træ« og »Succeskomponisten«.

EDVIN TIEMROTH

Filmens instruktør

Edvin Tiemroth debuterede som skuespiller på Det kgl. Teater i 1935. Efter en sæson, 1937-38, ved Odense Teater har han været knyttet som skuespiller til de fleste københavnske privatscener. Hans instruktørdebut fandt sted i 1944 med lystspillet »Seks i ilden« i Rialto-teatret. I de følgende år har han iscenesat en lang række forestillinger i Danmark, Norge og Island. Samtidig med at han i nogle år var leder af privatteatrenes Elevskole, har han oversat og iscenesat en del forestillinger til Radioen, oversat for de københavnske teatre og iscenesat en række fjernsynsspil, deriblandt »Vintersolhverv« og »Lukkede døre«. Edvin Tiemroth har haft forskellige filmroller, hvoraf man vil huske ham fra »Ballade i Nyhavn«, »Når man kun er ung« og »Ditte Menneskebarn«. »Den sidste vinter« er hans første filminstruktion.

